

Adjektiva – morfologie

1. Plurál adjektiv (m. živ., n.)

M. živ.: hláskové změny v nom. pl.

- *ký > -cí (měkký > měkcí)*
- *-ský > -ští (přátelský > přátelští)*
- *-cký > -čtí (německý > němečtí)*

N.: tvar nom./ak. pl. zakončen na -á (nikoli -é), podobně slovesná příděje mají -a

Malá štěňata a roztomilá koťata si hrálá na dvoře.

2. (Individuální) posesivní adjektiva

- vyjadřují vztah k jednomu konkrétnímu individuu

- tvoří se zpravidla od vlastních nebo obecných jmen osob, řidčeji zvířat

-**ův/-ov-**: od maskulin

-**in**: od feminin, alternace *d/d', t/t', n/n', k/č, h/ž, ch/š, g/ž*

Netvoří se od: neuter, substantiv v plurálu, adjektivních typů substantiv, přechýlených feminin na *-ice* (*úřednice*) a *-yně* (*soudkyně*), rozvitých substantiv, hromadných jmen osob a názvů lidských kolektivů (*družstvo, lidstvo*)

3. Jmenné tvary adjektiv

- neúplný soubor tvarů (pouze N+A sg.+pl. všech rodů)

- pouze u tvrdých adjektiv

- vyjadřují časově omezenou vlastnost lidských bytostí (*dědeček je již stár, ale nelze strom je již stár*)

- nemohou rozvíjet substantivum (*dědeček byl ochoten nám pomoci, ale dědeček je ochotný člověk*)

- nelze je rozvíjet dalším adjektivem (*byl celý překvapený, nelze byl celý překvapen*)

4. Stupňování adjektiv

druhý stupeň (komparativ): přípona *-ější/-ejší, -ší, -í*

-**í**: ze základu neodvozených adjektiv na *-k(ý)* (alternace *k/č*) – *hezčí, křehčí, lehčí, měkčí, tenčí, hebcí, vlhčí* (nepočtená skupina adjektiv)

-**ší**: z kořene neodvozených adjektiv na *-k(ý), -ok(ý), -ek(ý), -ch(ý), -h(ý), -d(ý), -t(ý)* (alternace *h/ž, z/ž, ch/š, s/š*) – *hladší, kratší, mladší, nižší, sladší, bližší, vyšší, užší, hlubší, další, sušší, tišší, tvrdší, čistší* (dnes neproduktivní)

-**ější/-ejší**: produktivní, měkčení koncové souhlásky:

a) ostatní neodvozená adjektiva: *cizejší, černější, hloupější*; dublety *hrubší/hrubější, čistší/čistější, hustší/hustější, snazší/snadnější*

horký – horčejší, hořký – hořčejší

b) všechna odvozená adjektiva: *pohodlnější, opravdovější, provinilejší*

- komparativy ze **supletivního** (odlišného) kořene: *dobry – lepší, zly – horší, velký – větší, malý – menší, dlouhý – delší*

Nestupňují se: adjektiva vztahová, adjektiva na -cí, adjektiva druhově přivlastňovací (*psí, kuřecí*), adjektiva odvozená od příslovcí (*tamější, letošní*)

5. Slovosled přívlastků

Základní slovosled přívlastků:

všechn / *každý* / *celý* – ukazovací zájmeno – přivlastňovací zájmeno / adjektivum – číslovka – adjektivum kvalitativní (hodnotící) – adjektivum relační (vztahové) – adjektivum tvořící sousloví

Pomocný příklad: *celá tato naše první dokončená vědecká studie*

- rozvité přívlastky založené na slovesném adjektivu stojí za substantivem, např. *Mořský proud vytékající z Mexického zálivu*

- uvedené pořadí přívlastků není absolutní, může se případně mírně měnit podle stylistických a komunikačních potřeb